

ŽELJKO OSET IN KRISTINA FERK

Porajanje Jugoslavije.

DOŽIVLJAJI LJUBLJANČANA (MILJUTINA ZARNIKA)

LETA 1918

Založba Univerze v Novi Gorici

2020

Naslov dela:

**Porajanje Jugoslavije. Doživljaji Ljubljčanca
(Miljutina Zarnika) leta 1918**

Avtorja: doc. dr. Željko Oset in Kristina Ferk

Recenzenta: ddr. Igor Grdina in doc. dr. Gregor Jenuš

Lektorica: Anja Mugerli

Avtor imenskega kazala: doc. dr. Željko Oset

Oblikovanje: A-media d.o.o.

Tisk: A-media d.o.o.

Naklada: 200

Založnik: Založba Univerze v Novi Gorici,
Vipavska cesta 13, Rožna Dolina, Nova Gorica

Leto izida: 2020

ISBN 978-961-7025-13-2

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(497.4)«1918/1919»

929Zarnik M.

821.163.6-94«1918/1919»

OSET, Željko

Porajanje Jugoslavije : doživljaji Ljubljčanca (Miljutina Zarnika) leta 1918 /
Željko Oset in Kristina Ferk ; [avtor imenskega kazala Željko Oset]. - V Novi
Gorici : Založba Univerze, 2020

ISBN 978-961-7025-13-2

1. Ferk, Kristina

COBISS.SI-ID 304197632

Izdajo knjige je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Copyright © 2020 Založba Univerze v Novi Gorici. Vse pravice pridržane. Razmnoževanje
in fotokopiranje dela v celoti ali po delih brez predhodnega dovoljenja Založbe Univerze v
Novi Gorici je prepovedano.

Vsebina

Predgovor	5
Miljutin Mark Zarnik, biografska skica	15
Dnevnik Miljutina Zarnika, ravnatelja ljubljanskega magistrata	41
Seznam virov in literature	149
O avtorjih	161
Imensko kazalo	163
Recenziji	169

Predgovor

Raziskovanje, vključno s pregledovanjem arhivskega gradiva, vedno znova potrdi misel Bernarda iz Chartresa »nanos gigantium humeris insidentes« – na ramenih velikanov vidimo dlje. Opremljeni z znanjem iz zakladnice, v katero lahko tudi prispevamo po svojih zmogljivostih, se lahko odpravimo na razgledovanje po (našem) prostoru. Z malo sreče ob predanem, kontinuiranem in vsebinsko usmerjenem delu na nepričakovanih mestih odkrijemo dragoceno gradivo (zaklad), ki tja po konvencionalni miselnosti ne sodi. Med takšno gradivo vsekakor lahko uvrstimo dnevniške zapise dr. Miljutina Zarnika, ravnatelja ljubljanskega magistrata med prevratno dobo oziroma ob porajanju Jugoslavije. Dnevniških zapisov o prevratni dobi je relativno malo, zato so zabeleženi vtisi in stališča pripadnika slovenske intelektualne elite še toliko bolj dragoceni.

5

Zarnik je začel svoje vtise beležiti 2. novembra 1918, ko je spoznal, da se uresničujejo (njegove) sanje, katerih uresničitev je bila nenehno nadejana tudi za še tako navdušene zagovornike jugoslovanske ideje na Slovenskem. Hkrati ga je preveval strah pred negotovostjo, pred krvavo anarhijo, ki jo bo sprožilo bodisi z italijanskega bojišča vračajoče se vojaštvo bodisi krvava revolucija po ruskem vzoru. Skratka, bal se je neuspeha pri vključevanju slovenskega življa v jugoslovansko državo pod srbskim vodstvom; druge možnosti so bile zanj zgolj eksperimentiranje ali pa izraz protisrbstva, tako v nacionalnem kot tudi verskem pogledu.

Glavnina dnevniških vpisov je namenjenih najbolj razburljivemu obdobju v novembru, ki ga Zarnik poimenuje nekrvava anarhija, torej do sklepa Narodnega vjeća 24. novembra 1918 o začetku pogovorov za ujedinjenje med Državo SHS in Kraljevino Srbijo. Pozneje piše manj, delno tudi zaradi psihične in fizične izčrpanosti, pisanje pa skoraj povsem zanemari od sredine januarja 1919 dalje, ko piše o odhodu slovenskih prostovoljcev iz Ljubljane na Koroško. Takrat se celo poigrava z mislijo, da bi tudi sam realiziral svoje otroške sanje o bojevanju, vendar prevlada ocena o zdravstveni ranljivosti.

6 Odtlej v njem kopnijo idealistične predstave o »brača Srbih«, predvsem pa o blagodejnem vplivu srbske vojske na jugoslovansko družbo, torej o vlogi srbske vojske v skupni državi. Na začetku novembra tako sprva jadikuje nad dezorganiziranostjo, pomanjkanjem državnosti med Slovenci, »ponižavostjo« mestnih fičfričev in podeželanov, ki vsi tečejo domov, braneč svojo imovino in domače, za javne zadeve pa se ne dosti brigajo; druži jih pristajanje na frazo »se bo zgodilo, se bo naredilo, se bo uredilo«. Že marca 1919, v zadnjem zapisu, pa zgroženo ugotavlja, da lahko Beograd postane novi Berlin, ki bo s svojim militarizmom zadušil ostale družbene podsisteme. Nasploh velja ugotoviti, da je bil Zarnik čustven človek, ki je s svojega položaja novohumanističnega izobraženca, člana slovenske kulturne in politične elite v osrednjeslovenski deželi, v Ljubljani presojal posameznike. Poleg novohumanističnih idealov, osebnega izgleda – »eksterierja« (simpatičnosti, prikupnosti, priljudnosti) – je protagoniste presojal po njihovi zavezanosti jugoslovanski ideji. Tako je posebej oster do kranjskih »klerikalcev« (zanj so »klerikavzerji«), medtem ko štajerski politiki SLS, še posebej pa Anton Korošec, zanj predstavljajo upanje za nasprotni politični tabor, v katerem bodo Štajerci uspeli omejiti vpliv šušterjancev in nasploh »klerikavzerjev«; Korošca »določi« za Krekovega naslednika, dediča. Nekoliko bolj zadržan je do Karla Verstovška, ki mu sicer priznava sposobnost in vizijo (recimo pobudo za ustanovitev ljubljanske univerze), vendar pa graja njegovo kadrovsko politiko, s katero naj bi po stari navadi dajal prednost strankarskim

kandidatom. Magistratni ravnatelj je čustveno razvnet v prelomnem času, ko se stari red seseda, vojska pa je še zmeraj dovolj kompaktna, da bi lahko uporabila silo za doseg svojih ciljev. Dogovor za mirno umikanje čez slovensko ozemlje je nesporna zasluga slovenskih železničarjev ter predsednika Narodne vlade Josipa Pogačnika in »kriksministra« Lovra Pogačnika, za katera skorajda ne najde prijazne besede. Nasploh pa pokaže, vsaj na začetku, omalovažujoč odnos do Narodne vlade, ki zanj uraduje zgolj po paragrafih, torej brez potrebne avtoritete. Posredno kritizira tudi svojega šefa dr. Ivana Tavčarja v funkciji poverjenika za prehrano, vendar ga ne imenuje.

Še posebej pa so Zarnikovi zapisi dragoceni zaradi vpogleda v kadrovske politike; recimo pri zasedbi najbolj ključnih funkcij v prvih prevratnih dneh. Tukaj imamo v mislih Rudolfa Badjuro, ki je postal cestno blokado za vračajoče se etapnike na Tržaški cesti, pred vhodom v mesto, in Jura Adlešiča, ki je v odsotnosti oseb na višjih položajih prevzel vodenje ljubljanskih orožnikov. Nepričakovano malo pa Zarnik piše o svoji vlogi v funkciji ravnatelja ljubljanskega magistrata, ki je v tem obdobju izdal več pomembnih uredb.

Zarnik – tako kot večina – hlasta za informacijami, še posebej, kje se bo italijanska vojska ustavila in kdaj bodo prišli Srbi na pomoč. Vsaj v prvem delu povzame splošno razpoloženje – glede na spomine svojih sodobnikov in časopisne objave – v drugem delu (po 24. novembru) pa pokaže večjo stopnjo samostojnosti, pri čemer sta ključni vprašanji: pogovori o povezovanju s Kraljevino Srbijo ter italijanska okupacija Goriške, Trsta in dela Kranjske. Zaradi italijanskega »grabeža« napove novo vojno z Italijo.

Še bolj pa ga je presenetilo sesedanje vrednostnega sistema, ki se je začelo v strelskih jarkih, manifestiralo pa v odsotnosti učinkovitega represivnega aparata. Zgroženo pripoveduje o »odmetavanju« trupel, celo iz vlakovnih kompozicij umikajoče se armade, še bolj obširno pa orisuje žalostno tavanje konjev po Ljubljani in njeni okolici, tatvine

in šopirjenje mladeničev, zalednikov z orožjem, s čimer so želeli imponirati mladim damam.

Ob koncu je bilo lepo vreme; Zarnik zapiše: »Kakor bi bila pomlad« – Ljubljana je zaradi ugodnega in »gorkega« vremena spominjala na prerijo, predvsem zaradi travmatiziranih konjev, ki so tavalj po njej. Mnogo se jih je utopilo na Ljubljanskem barju, celo na robu mesta, a to je bilo takrat manj pomembno. Tudi pri tematiki, ki je za Zarnika nadvse pomembna, ne dočakamo epiloga: ne pove, kdo jih je polovil in kako ter kdo jih je nato prodal, čeprav je sodeloval pri pripravi predpisov. Zdi se, da je dnevniške zapise sprva dojemal kot morebitno podlago za pisanje spominov, po dveh tednih pa je začel pisati zase, za svojo dušo, za sprostitev in pomiritev.

8 Iz njegovih zapisov lahko povzamemo njegov odnos do takrat vplivnih politikov. Odločno je zavračal (kranjske) »klerikavzarje«, ki jih je obtoževal, da »za zaprtimi vrati« še vedno ostajajo zvesti Habsburžanom, če so za Jugoslavijo, pa naj bi »rihtali« službe zase in za svojo kliko, s čimer bi zagotovili kontinuiteto oblasti na Kranjskem. Med njimi je posebej zavračal oba Pogačnika (prvega zaradi njegovih visokih funkcij, do katerih je prišel kot član Šušteršičevega kroga, in poveljništva kranjskih strelcev, drugega pa zaradi nesposobnosti). Zavračal je tudi Janka Brejca, ki mu je bil nesimpatičen že zaradi »eksterierja«. Na liberalni strani pa je odklanjal Adolfa Ribnikarja in tudi svojega podpornika na začetku kariere, Ivana Hribarja. Z neprikrito simpatijo piše o odporu Ljubljancev do Ribnikarja in Hribarja, ki sta 12. novembra želela organizirati javni shod. Začasno se celo prelevi v zagovornika Narodne vlade, ki je javni shod prepovedala, Hribarja pa označi za kolovodjo boljševisistične skupine. Z velikim zadovoljstvom zapiše vzklik iz skupine pod Hribarjevo hišo, ko je bivši ljubljanski župan želel zbrane poslušalce nagovoriti s svojega okna: »Ali nisi že dosti star, spat pojdi«. Ribnikarja na drugem mestu diskreditira s komentarjem o »eksterierju«, ki naj bi bil pomemben za demagog; s tem je želel povedati, da je Ribnikar – tržni inšpektor med

vojno – debelušen možakar in kot tak neprimeren za to, da govori o pomanjkanju, lakoti in tegobah vojnega ter povojnega obdobja.

Za Zarnika je bil boljševik vsak »prekucuh« ne glede na njegovo politično orientacijo, idejo ali program. Še najbolj so ga motili mestni uslužbenci, »gospodje mestni konjski hlapci«, ki v novih časih niso želeli poslušno slediti navodilom predstojnikov. Seveda pa je odklanjal boljševistično politiko v Rusiji, ker je v komunizmu videl nemogoč eksperiment, za katerega so »Rusi plačali drago ukovino«. Razsežnost tragedije (to je število žrtev) pripisuje ruski ureditvi, torej favoriziranju kolektivizma pred individualizmom, s tem pa podrejanje pripadnikov skupine kolovodji. O razmerah in razmerjih v ruski kulturi ter ruski duši razmišlja na dolgo in široko v svojem – sicer nedokončanem – potopisu po Rusiji, ki ga je objavil kot podlistek v *Slovenskem narodu* z naslovom *Onkraj črnožoltih mejnikov*.

V njegovih zapisih je zanimivo spremljati njegove ocene vzdušja v Ljubljani. Poleg že omenjenega navdušenja nad jugoslovansko idejo hvali kontinuiteto, torej vzdrževanje reda in stabilnosti – nekoliko presenetljivo pohvali meščane in obogatele, »požrešne« kmete, ki zanj niso »noben ideal, a [so] element miru in reda«. Pri tem primerja slovensko podeželje s hrvaškim, kjer gospodarji »zeleni kader«. Nasploh ima večinoma odklonilen odnos do Hrvatov, tako zaradi stereotipnih predstav o Hrvatih in bratovih informacij iz Zagreba kot tudi zaradi odklonilnega odnosa hrvaških politikov do »horukarskega« in brezpogojnega povezo- vanja s Kraljevino Srbijo. Pri tem opozarja, da iz Zagreba prihajajo slabe novice o predvideni italijanski okupaciji Goriške, Trsta in dela Kranjske, vendar priznava prvenstvo Zagreba pred Ljubljano.

Zarnik je zapadel v »svetobolje« okoli 20. novembra, po sprejemu resolucije kulturnega odseka Narodnega sveta v Ljubljani, s katero se je 45 v Ljubljani prebivajočih slovenskih kulturnikov zavzelo za avtonomistični slovenski kulturni razvoj, od države pa so pričakovali, da bo »po svoji moči pospeševala z vsemi razpoložljivimi sredstvi razvoj

prosvetnega življenja vseh treh rodov«. Resolucija ni bila objavljena, čeprav bi to lahko storil Izidor Cankar, urednik *Slovenca*, ravno nasprotno: objavljena je bila *Izjava duševnih delavcev v Slovenskem narodu*, pod katero se je podpisal tudi dr. M. Zarnik, poleg njega pa še 43 intelektualcev. S to resolucijo so slovenski kulturniki – 20 intelektualcev je podpisalo oba vsebinsko nasprotujoča si dokumenta – podprli združitevna prizadevanja na političnem področju, hkrati pa so se zavzeli za »močno, na zunaj in navznoter enovito, svobodno ter bogato razvito državo vsega jugoslovanskega naroda«. Prva resolucija ni bila vzrok za Zarnikovo slabo voljo, ampak je zgolj potrdila, da si slovenski kulturniki zunanji ogroženosti navkljub želijo ohraniti slovensko kulturo. Presenetilo ga je, da so bili slovenski kulturniki sicer zgroženi zaradi italijanske okupacije zahodnega dela slovenskega etničnega ozemlja, vendar so še zmeraj verjeli, da bo pravična rešitev naposled prevladala, kajti to se spodobi in je pravično.

10 Sočasno s tem pa je napisal in čez nekaj dni objavil svoj pogled – z apokaliptičnim naslovom *Biti ali ne biti* – na pogovore o povezoivanju Države SHS in Kraljevine Srbije. To je bil njegov odgovor na dejavnost kulturnega odseka Narodnega sveta, javno razpravo o dalmatinskem predlogu za združitev s Kraljevino Srbijo, in dobo svojega malodušja; mlajšemu sodelavcu je zavidal smrt (vzrok smrti: »španjolka«), saj ga je to rešilo zemeljskih tegob in negotovosti prevratne dobe. V članku z apokaliptičnim naslovom *Biti ali ne biti* je po krščansko (Bratje, sestre!), kot na začetku svete maše, nagovoril sonarodnjake in s tem razkril svojo ambicijo. Nato je orisal težaven zunanji položaj in posebej odpravil idejo o možnosti, da bi slovensko ozemlje zasedle antantne sile – po njegovem to ne bi bila Francija, Velika Britanija ali celo ZDA, ampak Italija. Zanj je bila združitev maršruta, poigravanje z idejo republikanske državne ureditve pa povsem nesprejemljiva oziroma recept za pogubo. Pri tem navede južnoameriške »eksperimente iz začetka 19. stoletja«, hkrati pa objavi apel na Srbe, naj sprejmejo Slovence, pri čemer sonarodnjake opozarja, da bi se morali Slovenci vprašati, ali jih Srbi sploh sprejmejo v skupno državo.

Zagovornike republikanstva diskreditira kot bivše monarhiste, ki so se do zadnjega »oklepali habsburštva«. Po sili razmer naj bi pristali na novo realnost, vendar latentno sovražijo srbstvo, zavzemajo pa se za federalizem. Napove jim, da je edina rešitev v Srbiji, sicer čaka Slovence usoda vojaških konj (konji so svobodni na cesti, a »je njih rod že tisočletja pozabil, kako se živi v svobodi, brez hleva in gospodarja z bičem v roki«) ali pa kurioziteti čez sto let, kot nekakšne manjšine v večji državi (Italiji, Avstriji ali celo Nemčiji). Zadržki glede ohranitve jezika in vere so zanj banalni, zato zaključí: »Pot v slovansko svobodo nam teče skozi Srbijo, drugega pota ni.«

Odgovor v *Slovcu* (*Zmote dr. M. Zarnika*), v katerem mu je štaterski politik in profesor Ivan Vesenják očítal nezrelost, nepoznavanje temeljnih pravil pogajanj in nasploh nerazumevanje daljnosežnosti sprejetega dogovora na vseh področjih delovanja, je odklonil kot slab protičlanek »nekega profesorja Vesenjaka«, ki ga diskreditira kot »povzdigovalca« Habsburžanov. Kljub temu se ga je ostra kritika dotaknila in verjetno je bil tarča posmeha ljubljanskih omizij. Zdi se, da se je v svoji kritiki upehal, delno tudi zaradi uspešnega napredovanja pogajanj za združitev. Težka skala pa se mu je od srca odvalila, ko je v Ljubljano prispela vest o združitvenem sklepu. Rojstvo Jugoslavije je z družbo in nekaj steklenicami šampanjca proslavil v kavarni Evropa.

Zarnik je pisal dnevnik tudi še naprej, v decembru in januarju, zadnji vpis pa je naredil 10. marca 1919, vendar je že sam ugotovil, da se je življenje v novi državi umirilo in se vrnilo v stare tirnice. Kot že navedeno se je Zarnik čustveno razdal v nemirnem novembru, ko je imel tudi v službi preobilje dela, njegova velika osebna (in tudi rodbinska) želja pa je nekoliko odstopala od idealističnih predstav. Nastala je Jugoslavija, ljudje pa so še zmeraj živeli po starem, še več, kontinuiteta je zavládala na skoraj vseh področjih, tudi na političnem. Še največja sprememba je bila pri (nemških) uradnikih, ki so izgubili službo, vendar Zarnik temu z izjemo prvih nekaj dni ni posvečal veliko pozornosti. Zelo hitro se je pomiril do agentov bivšega režima, tudi

tistih, ki so izvajali nasilje na slovenskimi vplivneži, jih postavljali pred sodišča, pošiljali v konfinacijo, grdo govorili in pisali o njih. Po nekaj dneh nekrvave revolucije – in po zaplembi orožja ter prevozu vojakov čez Ljubljano – je bil ves njegov gnev uperjen zoper Italijane, nedavno klene nemške uradnike pa je zaradi nedostojnega dobrikanja vidnim slovenskim politikom pomiloval.

Dnevniške zapise je pisal z namenom objave, vendar do nje ni prišlo. Delno je to posledica manjšega prepoznavanja pomena prevratne dobe, kajti šele ob 20. obletnici se pojavi jasno razlikovanje med osvoboditvijo in združitvijo, s čimer naraste pomen prevrata in s tem vseh večjih ali manjših sodobnikov prevratne dobe. Večina njih si ni redno in vestno beležila svojih dnevnih vtisov ali pa jih niso objavili – morda so nekje prekriti z debelo prašno odejo ali založeni v kakšni skladovnici gradiva.

12 Praznovanje 20. obletnice prevrata je torej Zarnika spodbudilo, da je pretipkal svoj dnevnik, izvod tipkopisa pa je po doslej ne povsem znani poti prišel v zapuščino Antona Slodnjaka, ki je javno dostopna v Arhivu Republike Slovenije. Na Slodnjakov izvod Zarnikovega dnevnika sem naletel ob iskanju odstopne izjave akademika iz članskega sestava Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Kritična izdaja vira *Porajanje Jugoslavije. Doživljaji Ljubljancana (Miljutina Zarnika) leta 1918* prinaša vpogled v delovanje in občutenja ravnatelja ljubljanskega magistrata v prevratni dobi, torej ob razpadu Habsburške monarhije, nastanku Države Slovencev, Hrvatov in Srbov ter nato združitvi s Kraljevino Srbijo.

Z izdajo dnevniških zapisov Miljutina Zarnika, ki so bili doslej nepoznani in uporabljeni zgolj enkrat (v knjigi dr. Jurija Perovška: *Slovenski prevrat 1918: Položaj Slovencev v Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov*), se odpirajo nova vprašanja o prevratni dobi, razvoju slovenske državnosti po prvi svetovni vojni ter pogledu na jugoslovansko vpra-

šanje in vsakdanje življenje v Ljubljani. Poleg tega prispevajo tudi k razumevanju slovenske mentalitete ob prevratu in nekrvavi revoluciji.

Zarnikov dnevnik temelji na tipkopisu, ki se nahaja v zapuščini Antona Slodnjaka. Narejeni so bili minimalni redakcijski posegi – popravljene so bile besede z očitnimi napaki – te napake so verjetno nastale ob pripravi tipkopisa – npr. »pohotni polk« je bil popravljen v »pehotni polk«. Želeli smo ohraniti Zarnikov slog, s čimer ostajamo zvesti njegovemu dojemanju zgodovinskega časa in preloma.

Zahvaljujemo se vsem kolegom, ki so prispevali pripombe in nasvete, še posebej pa obema recenzentoma – prof. ddr. Igorju Grdini in doc. dr. Gregorju Jenušu – dr. Mihi Šimcu ter Mirjani Freljih za uvrstitev knjige v založniški program Založbe Univerze v Novi Gorici.

Seznam virov in literature

Arhivski viri

Zgodovinski arhiv Ljubljana

ZAL_323, Družina Zarnik

Narodna in univerzitetna knjižnica

NUK, Ms 1011 Govekar Fran

NUK, Ms 1689 Govekar Fran

NUK, Ms 1761 Vesel Fran

NUK, Ms 1834 Vidic Fran

Kartografska in slikovna zbirka Narodna in univerzitetna knjižnica

Muzej novejše zgodovine Slovenije

Muzej in galerije mesta Ljubljane

149

Časopisni viri

A. Kalan: Vsi konji. *Slovenec*, 5. 11. 1918 (št. 254), str. 2.

C. Kočevar: Rudolf Badiura o prevratnih dneh. *Slovenec*, 29. 10. 1938 (št. 250a), str. 3.

C. Kočevar: Nemirni dnevi 29. oktobra v Ljubljani. *Slovenec*, 29. 10. 1938 (št. 250a), str. 3.

Dan narodnega vstajenja v Zagrebu. *Slovenski narod*, 30. 10. 1918 (št. 254), str. 1.

Der Minister. *Laibacher Zeitung*, 5. 9. 1881 (št. 251), str. 1.

Donacija naj bi bila v zahvalo za petje na pogrebu Ane Zarnikove. Za Prešernov spomenik. *Slovenski narod*, 31. 8. 1901 (št. 199), str. 5.

Dr. Miljutin Zarnik. *Jutro*, 27. 12. 1940 (št. 302), str. 3.

Dr. Miljutin Zarnik. *Slovenec*, 28. 12. 1940 (št. 297a), str. 5.

Dr. Miljutin Zarnik. *Slovenec*, 28. 12. 1940 (št. 297a), str. 5.

- Dr. Miljutin Zarnik. *Slovenski narod*, 27. 12. 1940 (št. 296), str. 3.
- Dva nova magistratna svetnika. *Slovenec*, 21. 12. 1906, (št. 292). str. 3.
- Himne svobode. *Slovenski narod*, 30. 10. 1918 (št. 254), str. 1–2.
- I. izkaz. *Slovenski narod*, 1. 8. 1914 št. 176, str. 4.
- In Anerkennung vorzüglicher Dienstleistung im Kriege, *Tagestpost*, 26. 1. 1917 (št. 25), str. 2.
- J. Germ: Zgodovinska Wilsonova slika. *Glasilo K.S.K. Jednote*, št. 16 (21. 4. 1920), str. 4.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 23. 9. 1938 (št. 38), str. 2.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 7. 10. 1938, (št. 40), str. 2–3.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 14. 10. 1938, (št. 41), str. 2–3.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 21. 10. 1938, (št. 42), str. 2–4.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 21. 10. 1938, (št. 42), str. 2–4.
- J. Regali: Ob dvajsetletnici slovenske »Narodne galerije«. *Slovenija*, 28. 10. 1938, (št. 43), str. 2–3.
- 150 *Kmetijske in rokodelske novice*, 8. 5. 1896, str. 187;
- Kranjci na graški univerzi. *Edinost*, 10. 1. 1901, XXVI/8.
- Krasna vrtna oziroma stavbna parcela. *Slovenec*, 19. 8. 1918 (št. 188), str. 6.
- M. Rotovnik: Nekoč v Ljubljani: Kavarna in hotel Evropa. *Delo*, <https://www.delo.si/novice/ljubljana/nekoc-v-ljubljani-kavarna-in-hotel-evropa.html> (11. 2. 2020).
- M. Zarnik: Dr. Ivan Tavčar – sedemdeset let. *Vesna*, 1 (1921), št. 3, str. 2–6.
- M. Zarnik: La bella Gina. *Ljubljanski zvon*, 1879, št. 4, str. 228–241.
- M. Zarnik: Miklavžev večerni semenj v Ljubljani, *Dom in svet*, 1894, št. 23, str. 46.
- M. Zarnik: Na bregu. *Dom in svet*, 1894, št. 18, str. 576.
- Na pomoč Koroški. *Slovenski narod*, 2. 1. 1919 (št. 1), str. 1.
- Nikjer nasilja. *Slovenec*, 29. 10. 1918 (št. 249), str. 3.
- Novo sokolsko društvo v Ljubljani. *Slovenski narod*, 12. 7. 1930 (št. 156), str. 2.
- Odbor za postavitve spomenik. *Slovenec*, 1. 12. 1926 (št. 275), str. 8.
- Osebnosti. *Slovenec*, 17. 12. 1903 (št. 291), str. 3.
- P. Plesničar: Vojvoda Živojin Mišić. *Zvonček*, št. 1, str. 85–90.
- Pod novim orlom. *Slovenski narod*, 7. 1. 1904, št. 4, str. 1–2.
- Pogreb Alojzija Breskvarja. *Slovenec*, 21. 12. 1926 (št. 290), str. 4.
- Premembe pri okrajnih glavarjih na Kranjskem, *Domovina*, 5. 4. 1895 (št. 10), str. 5.

- Proces dr. M. Rostohar ca. ing. H. Ulihř. *Slovenski narod*, 11. 5. 1920 (št. 106), str. 4.
- Prva slovenska umetniška razstava. *Slovenski narod*, 11. 10. 1900 (št. 234), str. 1–2.
- Prva slovenska umetniška razstava. *Slovenski narod*, 2. 11. 1900 (št. 252), str. 1–2.
- Prva slovenska umetniška razstava. *Slovenski narod*, 20. 9. 1900 (št. 216), str. 1–2.
- Prva slovenska umetniška razstava. *Slovenski narod*, 25. 10. 1900 (št. 246), str. 1–2.
- Prva slovenska umetniška razstava. *Slovenski narod*, 6. 10. 1900 (št. 230), str. 1–2.
- Prva slovenska umetnostna razstava. *Slovenski narod*, 28. 9. 1900 (št. 223), str. 1–2.
- Prvi poskus. *Slovenski narod*, 14. 9. 1900 (št. 211), str. 1–2.
- Slovinci! *Slovenski narod*, 7. 5. 1910, št. 102, str. 1.
- Slovenski dobrodelni predstavi. *Slovenec*, 7. 5. 1896 (št. 105), str. 2–3.
- Ulihř ca. dr. Rostohar. *Jugoslavija*, 9. 5. 1921 (št. 111), str. 2.
- Volitve v komisiji. *Slovenec*, 16. 7. 1913 (št. 161), str. 2.
- Z magistrata. *Dan*, 5. 1. 1913, II/369, str. 3.
- Zarnik M.: Tolovaj Mataj-Martin Krpan. *Ljubljanski zvon*, 1918, št. 3, str. 220–224.

Literatura

- Ambrožič M.: Dnevniški zapiski dr. Evgena Lampeta: (1898-1917). Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2007.
- Anžur T.: Tomáš Garrigue Masaryk. V: Ciperle J. (ur.): *Častni doktorji Univerze v Ljubljani*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2011, str. 13.
- Banac I.: *The national question in Yugoslavia: origins, history, politics*. Ithaca, New York, USA: Cornell University Press, 1988.
- Belić V.: Kostić Dragoljub. V: Stanojević S. (ur.): *Narodna enciklopedija: Srpsko-hrvatsko-slovenačka: II. knjiga N-R*. Zagreb: Bibliografski zavod, d. d., 1928, str. 414.
- Belić V.: Nešić Stevan. V: Stanojević S. (ur.): *Narodna enciklopedija: Srpsko-hrvatsko-slovenačka: III. knjiga N-R*. Zagreb: Bibliografski zavod, d. d., 1928, str. 61.
- Berčič B.: Drobtine iz Groharjeve zapuščine. *Loški razgledi*, 1955, št. 1, str. 134–156.

- Cvirn J. in Nečak D. (ur.): *Mojega življenja pot: Spomini dr. Vladimirja Ravniharja*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, 1997.
- Cvirn J.: Vsega je kriv Buffalo Bill: K zgodovini boemskega življenja v Ljubljani pred prvo svetovno vojno. *Zgodovina za vse*, 1 (1994), št. 2, str. 1–9.
- Čelik P.: *Orožništvo na Kranjskem 1850–1918*. Ljubljana: ZZDS, 2005.
- Dolenc E.: *Med kulturo in politiko: Kulturnopolitična razhajanja v Sloveniji med svetovnim vojnama*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2010.
- Dugački V. in Regan K.: Zaboravljeni vojskovođa Nikola pl. Ištvanović. V: *Radovi – Zavod za hrvatsku povijest*, Vol. 50, br. 1, 2018, str. 153–183.
- Eder H.: *Der General der K.u.K. Armee und Geheime Rat: Maximilian Csicsce-rics von Bacsány: Dissertation*. Wien: H. Eder, 2010.
- Globočnik D.: Fotograf in kinematografski podjetnik Davorin Rovšek. *Srp*, oktober 2017, št. 135–136, str. 162.
- Govekar F.: Pisma Ivana Cankarja meni. *Ljubljanski zvon*, 1934, LIV/10, str. 577.
- Granda S.: Anton Breclj, primer goriškega katoliškega izobraženca. V: Oset Ž. (ur.): *Goriški izobraženci skozi zgodovino*. Nova Gorica: Založba Univerze v Novi Gorici, 2018, str. 74–108.
- Grdina I.: *Ivan Cankar: Portret genija*. Ljubljana: Beletrina, 2018.
- Grdina I.: Ivan Hribar, »jedini resnični radikalec slovenski«: Poskus gesla v biografskem leksikonu. V: Grdina I. (gl. ur.): *Hribarjev zbornik*. Ljubljana: Založba ZRC, Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU, 2010.
- Grdina I.: *Od cesarizma k wilsonizmu*. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo, 2019.
- Grdina I.: *Svetovna vojna ob Soči: Evropski zaplet*. Ljubljana: Študentska založba, 2010.
- Grdina I.: *Wilhelm von Tegetthoff in bitka pri Visu 20. julija 1866*. Maribor: Umetniški kabinet Primož Premzl, 2016.
- Hudolin G. in Jančar K.: »Zemlja slovenska, na kateri prebivamo, je zemlja sveta.«: *Doktor Valentin Zarnik, narodni buditelj*. Ljubljana: Mestna knjižnica, 2012.
- Ivešič T.: Ženevska deklaracija v luči velikega »ujedinjenja« južnih Slovanov novembra 1918. V: *Studia Historica Slovenica*, 2019, 19, št. 3, str. 761–777.
- Javornik M. (gl. ur.): *Enciklopedija Slovenija: 6 Krek Marij*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1992, str. 322.
- Jenko M.: Kresija. V: Pemič M. in Jenko M. (ur.): *Od Narodnega doma do Narodne galerije: Ob 90-letnici Narodne galerije*. Ljubljana: Narodna galerija, 2009, str. 62.

- Jenuš G. in Gačič A.: *Znameniti Velenjčan Karel Verstovšek (1871–1923), zaslužni slovenski politik: politična biografija*. Velenje: Knjižnica Velenje, 2018.
- Jessen R. in Vogel J. (ur.): *Wissenschaft und Nation in der europäischen Geschichte*. Frankfurt am Main: Campus Verlag, 2002.
- Jovanović Stoimirović M.: *Dnevnik: 1936–1941*. Novi Sad: Matica Srpska: 2000.
- Kambič M.: *Recepcija rimskega dednega prava na Slovenskem s posebnim ozirom na dedni red Karla VI*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2007.
- Kosovel S.: *Zbrano delo. II*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1974, str. 479.
- Križnar F.: Popisi del – bibliografski pregled kompozicij Davorina Jenka: Poskus bibliografije. V: Jenuš G. in Križnar F. (ur.): *Davorin Jenko (1835–1914)*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2015, str. 153–173.
- Kuret P.: Kronika Ljubljanske filharmonične družbe 1899/1907. *Muzikološki zbornik*, 51 (2015), št. 1, str. 117.
- Lipušček U.: *Ave Wilson: ZDA in prekrjanje Slovenije v Versaillesu 1919–1920*. Ljubljana: Sophia, 2003.
- Maček V.: *In the Struggle for Freedom*. New York: Speller, 1957.
- Mahkota K.: *Kronika pevskega zbora Glasbene matice v Ljubljani 1891–1941*. Ljubljana: samozaložba, 1941.
- Matić D.: »V tistih dneh ni bilo nobenega reda in je vsak delal, kar je hotel«. V: *Zgodovina za vse*, 16, 2019, št. 2, str. 5–27.
- Melik V.: *Slovenci 1848–1918. Razprave in članki* (ur. Vrbnjak V.). Maribor: Litera, 2002.
- Milza P.: *Zgodovina Italije*. Ljubljana: Slovenska matica, 2012.
- Mole V.: *Iz knjige spominov*. Ljubljana: Slovenska matica, 1970.
- Oset Ž.: Nostriifikacija premoženja po prvi svetovni vojni s poudarkom na območju sodnega okraja Maribor. V: Ž. Oset et al. (ur.). *Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju*. Ljubljana-Maribor: Inštitut za novejšo zgodovino-Muzej narodne osvoboditve Maribor, 2010, str. 93.
- Oset Ž.: Pogled katoliškega in liberalnega tabora na ustanovitev Univerze v Ljubljani od prevrata do oktobra 1921. *Prispevki za novejšo zgodovino*, 2009, 51, št. 1, str. 63–68.
- Oset Ž.: *Zgodovina Slovenske akademije znanosti in umetnosti: Doba prizadevanj, ustanovitev Akademije in njena prva leta*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2014.
- Perovšek J.: Preobrat v jugoslovanski politiki. V: Fischer J. et al. (ur.): *Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino in Mladinska knjiga, 2005, str. 283–285.

- Perovšek J.: Srečanje Hitler-Kozinc. V: Cvirn J. (gl. ur.): *Slovenska kronika XX. stoletja*. Ljubljana: Nova revija, 1995–1996, str. 270.
- Perovšek J.: *V zaželeni deželi: Slovenska izkušnja s Kraljevino SHS/Jugoslavijo: 1918–1941*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2009.
- Podbevšek A.: *Rihard Jakopič*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1983.
- Puhar A. et al.: *Izidor Cankar: Mojster dobro zasukanih stavkov: življenje in delo Izidorja Cankarja 1886–1958*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016.
- Puhar A.: *Mira Mihelič: Živeti z gospo*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012.
- Puhar A.: *Rudolf Maister: Sto let severne meje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2018.
- Rahten A.: *Od Majniške deklaracije do habsburške detronizacije: Slovenska politika v času zadnjega habsburškega vladarja Karla*. Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, 2016, str. 151–181.
- Rahten A.: *Pozabljeni slovenski premier. Politična biografija Janka Brejca (1869–1934)*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 2002.
- Rahten A.: *Zaveznitva in delitve: Razvoj slovensko-hrvaških političnih odnosov v Habsburški monarhiji 1848–1918*. Ljubljana: Nova revija, 2005.
- Ribnikar P.: *Sejni zapiski Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo: 1918–1921*. 1-3. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1998, 1998–2002.
- Rivo S.: *Dr. Michael Skubl: Ein polizeihistorischer Streifzug zwischen Monarchie, Ständestaat und Nationalsozialismus*. Saarbrücken: AV Akademikerverlag, 2014.
- Senekovič B. in Polec J.: *Vseučiliški zbornik*. Ljubljana: L. Schwentner, 1902.
- Sovilj M.: *U potrazi za nedostižnim. Jugoslovensko-čehoslovačke kulturne veze 1945–1949*. Beograd: Institut za noviju istoriju Srbije, 2012.
- Šuklje F.: *Iz mojih spominov*. Ljubljana: Slovenska matica, 1933.
- Valenčič V.: *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*. Ljubljana: Zgodovinski arhiv, Partizanska knjiga, 1989.
- Vidmar V.: Sava: Klub slovenskih impresionistov. *Zbornik za umetnostno zgodovino*. Ljubljana, 1955, III/3, str. 13–14.
- Voglar D. (gl. ur.): *Enciklopedija Slovenija: 15*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001, str. 383–386.
- Županič N.: Pašić Nikola. V: Stanojević S. (ur.): *Narodna enciklopedija: Srpsko-hrvatsko-slovenačka. II. knjiga N-R*. Zagreb: Bibliografski zavod, d. d., 1928, str. 352–355.

Internetni viri

- 95 let Marije Gregorka. *Zbor občanov*, 19 (1977), št. 23, str. 19, <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-ZZGM3WD6/ddc54ce8-ff8f-4922-a76f-d7295c21e09b/PDF> (10. 2. 2020).
- A. Aškerc: Pod novim orlom. *Ljubljanski zvon*, 1904, št. 5, 310–311.
- A. Gspan: Švabić, Stevan (1865–1935). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi679597/> (10. 2. 2020).
- A. Gspan: Vidic, Fran (1872–1944). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi782167/> (10. 2. 2020).
- A. Pirjevec: Kramer, Albert (1882–1943). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi301084/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- A. Pirjevec: Kukovec, Vekoslav (1876–1951). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi309167/#slovenski-biografski-leksikon> (4. 4. 2019).
- A. Pirjevec: Lampe, Evgen (1874–1918). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi316326/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- A. Trstenjak: Rostohar, Mihajlo. *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi518905/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Sistory*, Adresar. <http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:935> (10. 2. 2020).
- Antun Mihalović, Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=40655> (15. 3. 2019)
- August von Mackensen. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/August_von_Mackensen (10. 3. 2019).
- Belgijska vojašnica, Ljubljana. *Wikipedia*, https://sl.wikipedia.org/wiki/Belgijska_voja%C5%A1nica,_Ljubljana (10. 2. 2020).
- Domobranska vojašnica, Ljubljana. *Wikipedia*, https://sl.wikipedia.org/wiki/Domobranska_voja%C5%A1nica,_Ljubljana (10. 2. 2020).
- E. Holz: Andrejka plemeniti Livnogradski, Rudolf (1880–1948). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi129727/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- Edward VIII. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_VIII (18. 3. 2019).
- F. Adamič: Vesenjajk, Ivan (1880–1938) *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi780102/#slovenski-biografski-leksiko.n> (2. 4. 2019).

- F. K. Lukman: Kalan, Andrej, prelat (1858–1933). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi263260/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- F. Koblar in A. Pirjevec: Kristan, Etbin (1867–1953). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi305141/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- F. Koblar: Maister, Rudolf (1874–1934). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi340526/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- F. Koblar: Miljutin Zarnik (1873–1940). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/osebalsbi857061/> (14. 4. 2019)
- F. Stele: Prelovšek, Matko (1876–1955). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi458819/> (10. 2. 2020).
- Friedrich von Österreich-Teschen. *Wikipedia*, https://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_%C3%96sterreich-Teschen (15. 3. 2019).
- G. Antoličič: Borojevič pl. Bojna, Svetozar (1856–1920). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1002750/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- H. Pehani: Zarnik, Boris (1883–1945). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi856618/#slovenski-biografski-leksikon> (4. 4. 2019).
- Henry Wickham Steed. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Wickham_Steed (10. 3. 2019).
- I. Dolenc: Krek, Janez Evangelist (1865–1917). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi302887/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- I. Ferdinand Foch. *Encyclopaedia Britannica*, <https://www.britannica.com/biography/Ferdinand-Foch> (25. 3. 2019).
- I. Grafenauer: Aškerc, Anton 1856–1912. *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi131456/> (10. 2. 2020).
- I. Grafenauer: Govekar, Fran (1871–1949). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi210261/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- I. Pintar: Derč, Bogdan (1880–1958). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi171373/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- J. Debevec: Jeglič, Anton Bonaventura, titularni nadškof, knezoškof (1850–1937), *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi251699/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- J. Melik: Adlešič Juro 1884–1968. *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi125569/> (11. 3. 2019).

- J. Polec: Pajnič, Edvard (1872–1952). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi403689/> (10. 2. 2020).
- J. Prunk: Žerjav, Gregor (1882–1929). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi898500/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- J. Šlebinger: Bercè, Anton (1860–1922). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi138749/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- J. Šlebinger: Ilesič, Fran (1871–1942). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi243208/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- L. Čermelj in B. Marušič: Josip Vilfan ml. (1878–1955). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi787963/> (10. 3. 2019).
- L. Ude: Senekovič, Bogomil (1880–1924). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi561493/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Louis Rivet. *Wikipedia*, [https://fr.wikipedia.org/wiki/Louis_Rivet_\(g%C3%A9n%C3%A9ral\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Louis_Rivet_(g%C3%A9n%C3%A9ral)) (10. 3. 2019).
- M. Boršnik, Marja: Tavčar, Franja (1868–1938). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi686340/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- M. Boršnik: Tavčar, Ivan (1851–1923). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi686990/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- M. Breclj: Bourne, Francis, kardinal, nadškof (1861–1935). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1002790/#primorski-slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- M. Geršič in B. Komac: Badjura, Rudolf (1881–1963). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi132759/> (10. 2. 2020).
- M. Ratej: Brejc, Janko (1869–1934). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi148769/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- M. Rybář: Žolger, Ivan, vitez (1867–1925). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi909172/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Matricula online*, http://data.matricula-online.eu/en/oesterreich/gurk/bleiburg-pliberk/B06_016-1/?pg=215 (10. 2. 2020).
- Michael Skubl. *Republik Österreich, Parlament*, https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_64220/ (5. 2. 2020).
- Milenko Radomar Vesnić. *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Milenko_Radomar_Vesni%C4%87 (13. 3. 2019).

- Ob Tavčarjevi grobnici na Visokem odkrili nov doprni kip, *STA*, <https://misli.sta.si/2422213/ob-tavcarjevi-grobnici-na-visokem-odkrili-nov-doprni-kip> (10. 2. 2020).
- ÖNB, ALEX, Hof- und Staats-Handbuch der Österreichisch-Ungarischen Monarchie: für das 1918, str. 729, <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=shb&datum=1918&pos=1106&size=45> (12. 2. 2020).
- ÖNB, ALEX, <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=shb&datum=1918&size=45&page=1077> (10. 2. 2020).
- ÖNB, ALEX, <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?apm=0&aid=shb&datum=1918&zoom=2> (10. 3. 2019).
- P. Hieng: Na Studencu so se Franu Saleškemu Finžgarju poklonili z njegovim Divjim lovcem. *Slovenske novice*, <https://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/foto-slovenski-robin-hood-med-skalami-gamsi> (10. 3. 2019).
- Sistory*, Popis prebivalstva, https://www.sistory.si/IGNORED_PUBLIC/popisi/22/LJU_504-164-Trnovski_pristan-010-010.jpg (15. 2. 2020).
- Sistory*, Popis prebivalstva, https://www.sistory.si/IGNORED_PUBLIC/popisi/24/LJU_504-211-Zidovska_steza-003-01-00445.jpg (15. 2. 2020).
- R. Andrejka: Pogačnik, Jožef, vitez (1866–1932). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi441634/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- R. Andrejka: Pogačnik, Lovro (1880–1919). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi442286/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- R. Andrejka: Ravnihar, Vladimir (1871–1954). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi489547/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- R. Pavanello: Rinaldini, Teodoro Frh. Von. ÖBL, https://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_R/Rinaldini_Teodoro_1839_1911.xml (14. 4. 2019).
- Register nepremične kulturne dediščine, <http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=18698> (28. 3. 2019).
- Riko Fux. *Kmetjski list*, 14. 8. 1940 (št. 33), str. 3.
- S. Kranjec: Remec, Bogumil (1878–1955). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi500611/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- S. Kranjec: Ribnikar, Adolf, (1880–1946). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi506002/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- S. Kranjec: Schwarz, Teodor, baron (1854–1932). *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi552141/> (10. 2. 2020).

- S. Kranjec: Šušteršič, Ivan (1863–1925). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi678766/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- S. Kranjec: Triller, Karel, (1862–1926). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi722817/#slovenski-biografski-leksikon> (4. 4. 2019).
- S. Kranjec: Turk, Josip starejši (1865–1937). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi735704/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- S. Premrl: Hubad, Matej (1866–1937). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi241399/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- S. Premrl: Kimovec, Franc (1878–1964). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi273783/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- Šentpeterska vojašnica, Ljubljana. *Wikipedia*, https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%A0entpeterska_voja%C5%A1nica,_Ljubljana (10. 2. 2020).
- T. Ažman: Prodana nevesta. *SNG Opera in balet Ljubljana*, <http://www.opera.si/sl/program/predstava/opera/prodana-nevesta/> (10. 3. 2019).
- Uredništvo: Fabjančič, Vladislav 1894–1950. *Slovenska biografija*, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi184368/> (1. 4. 2019).
- Uredništvo: Fettich-Frankheim, Oton (1885–1945). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi187923/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Uredništvo: Gustinčič, Dragotin (1882–1974). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi220278/#slovenski-biografski-leksikon> (2. 4. 2019).
- Uredništvo: Mačkovšek, Janko (1888–1945). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi337780/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Uredništvo: Pustoslemšek, Rasto (1875–1960). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi476292/#slovenski-biografski-leksikon> (3. 4. 2019).
- Wenzel von Wurm, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Wenzel_von_Wurm (10. 2. 2020).
- Z. Zupanič Slavec in B. Šterbenc Svetina: Bleiweis vitez Trsteniški, Demeter (1871–1928). *Slovenska biografija*, <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi127486/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (4. 4. 2019).
- Zlet ob 85-letnici društva. *Športno društvo Sokol Bežigrad*, <https://sokolbezigrad.si/zlet-ob-85-letnici-drustva/> (15. 2. 2020).

O avtorjih

Kristina Ferk (1992) je magistrska študentka programa Latinski jezik, književnost in kultura ter Umetnostna zgodovina na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Zaradi zanimanja za sodobno umetniško produkcijo se je ob koncu študija odločila še za dodatno izobraževanje v Šoli za kuratorske prakse in kritiško pisanje Sveta umetnosti SCCA -Ljubljana Zavoda za sodobno umetnost.

Dr. Željko Oset (1984), zgodovinar, docent na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici in sodelavec Raziskovalnega centra za humanistiko, se raziskovalno ukvarja z zgodovino slovenskih znanstvenih institucij, proučuje kariere slovenskih znanstvenikov ter znanstvenic in okoljsko zgodovino v Sloveniji. V svojih člankih in knjigah je doslej večkrat obravnaval prevratno dobo.

Imensko kazalo

- Adamič France 109
Adlešič Juro 7, 58–60
Albert I, kralj Belgijcev 61
Aleksandar I, jugoslovanski kralj
54, 101, 104, 107, 114, 118,
125, 132–133, 139, 144
Ambrožič Matevž 122
Andrejka Livnogradski Rudolf 64,
73, 102–103, 112, 118
Antoličič Gregor 77
Anžur Tea 139
Aškerc Anton 90
Ažbe Anton 15, 25, 33
Ažman Tatjana 121
Backer, polkovnik 146
Badjura Rudolf 7, 51, 61, 76, 110,
142
Belić Vladimir 112
Berce Anton 51, 55, 69, 71
Berčič Branko 34
Bernarda iz Chartresa 5
Berneker Franc 35–36
Bleiweis Trsteniški Demeter 20, 58,
86, 112
Borojević Svetozar 77
Boršnik Marja 51, 144
Bourne Francis 143
Brecelj Anton 47
Brecelj Marijan 143
Brejc Janko 63, 107, 131, 133,
135
Breskvar Alojzij 66, 69, 71, 99
Budisavljević Srđan 93
Burbonsko Parmaska Zita 106–107
Cankar Ivan 38, 94, 123–124
Cankar Izidor 10, 35, 53, 62, 110,
133, 135
Casapicola Josef 56
Cerar Miro st. 54
Ciperle Jože 139
Clemenceau Georges 115, 132
Csicsierics Bacsány Maximilian 64,
77
Cvirn Janez 31, 46, 50, 118
Čelik Pavle 59
Čermelj Lavo 145
Debevec Josip 109
Derč Bogdan 56
Dolenc Ervin 35, 54, 128
Dolenc Ivan 48
Drinković Mate 93
Dugački Vlatka 71
Eder Hans 64, 77
Edvard VIII, britanski kralj 143
Elsner Adolf 62
Fabjančič Vladislav 132

- Ferk Kristina 13
 Finžgar Fran Saleški 28, 94
 Fischer Jasna 105
 Foch Ferdinand 140–141
 Foerster Anton 122
 Franc Jožef, avstrijski cesar 35–36,
 42, 56–57, 90
 Franke Ivan 33–34
 Frankheim Fettich Oton 59
 Frelih Mirjana 13
 Fux Riko 78, 141
 Gačić Aleksandra 128
 Gangl Alojz 27
 Garibaldi Giuseppe 81
 Garzarolli Franc 62
 Gaspari Maksim 31, 123
 Germ John 38, 49
 Germ Josip 33
 Geršič Matjaž 61
 Ghersinich Alois 55, 57
 Globočnik Damir 27, 38
 Goethe Johann Wolfgang 44
 Goldmann Franc 48
 Gorki Maksim 81
 Govekar Fran 17, 19–21, 25–28,
 38–39, 94, 135
 Gozani Ferdinand 117
 Grafenauer Ivan 90, 135
 Granda Stane 47
 Grdina Igor 13, 29–30, 48, 54, 90,
 123, 126
 Gregorčič Simon 102
 Gregorko Boris 54
 Gregorko Marija 54
 Gregorko Miroslav 54, 58, 73
 Grilc Ludovik 20, 33
 Grohar Ivan 33–34
 Gspan Alfonz 83
 Gustinčič Dragotin 114
 Gvajc Anton 33
 Habsburg Friedrich Albrecht
 Wilhelm 128
 Hauffen Josef 86
 Helmholtz Hermann Ludwig
 Ferdinand 45
 Hieng Primož 94
 Hitler Adolf 46
 Holz Eva 103
 Horvat Fran 33
 Hribar Ivan 8, 29–30, 34–35, 54,
 57, 84–85, 97
 Hubad Matej 50
 Hudolin Gašper 18–19
 Ilešič Fran 96
 Istvanović Nikola 61, 71, 75, 83
 Ivešič Tomaž 96
 Jager Ivan 33
 Jakopič Rihard 31, 33–34, 38
 Jama Matija 33
 Jančar Karmen 18–19
 Janežič Ivan 28
 Javornik Marjan 114
 Jeglič Anton Bonaventura 109,
 143
 Jenko Davorin 42
 Jenko Mojca 54
 Jenko, dr. 79
 Jenuš Gregor 13, 42, 128
 Jeran Luka 108
 Jessen Ralph 45
 Jovanović Stoimirović Milan 41
 Jurčič Josip 113
 Kalan Andrej 82, 108
 Kaltenegger Riedhorst Oskar 62, 86

- Kambič Marko 90
 Kant Immanuel 45
 Karel I, avstrijski cesar 42, 90, 107, 128
 Karel VI, avstrijski cesar 90
 Kimovec Franc 122
 Knific Emil 73, 75, 78, 112
 Kobilca Ivana 33
 Koblar France 39, 48, 133
 Kočevar Ciril 36, 45, 51, 60
 Komac Blaž 61
 Korošec Anton 6, 41, 54, 74, 85, 93, 103, 105, 113–114, 132, 134, 138
 Kosovel Srečko 31–32
 Kostić Dragoljub 112
 Kovačević, major 59
 Kozinc Branimir 46
 Koželj Anton 33
 Kramaršič 27
 Kramer Albert 110, 133, 139
 Kranjec Silvo 45, 55, 57, 81, 101, 131
 Krek Janez Evangelist 6, 48, 104
 Kristan Etbin 48
 Križnar Franc 42
 Kukovec Vekoslav 134–135
 Küniĝl Karl 56–57, 62–63
 Kuret Primož 86
 Lampe Evgen 34, 122
 Lampe Frančišek 28
 Levstik Fran 19–18, 36–37
 Levstik Vladimir 31
 Lipošćak Anton 104
 Lipušćek Uroš 48
 Lorković Ivan 93
 Lukman Franc Ksaver 108
 Mackensen August 125
 Maćek Vladko 42
 Maćkovšek Janko 117, 132
 Maister Rudolf 83, 131, 133
 Malovrh Miroslav 90
 Marušić Branko 114, 145
 Masaryk Garrigue Tomaš 139
 Matić Dragan 50, 53
 Matthias Friderik Viljem 99–100
 Melik Jelka 58
 Melik Vasilij 123
 Menelik II, etiopski cesar 80, 135
 Miethke Hugo Othmar 33
 Mihalović Antun 42, 119
 Mihanović Anton 43
 Milćinski Fran 36
 Milza Pierre 81
 Mišić Živojin 127, 141
 Mole Vojeslav 96
 Napoleon I, francoski cesar 90, 141
 Napoleon III, francoski cesar 115
 Necić Stevan 112
 Nećak Dušan 118
 Nikola I, črnogorski kralj 42
 Orlando Vittorio Emanuele 115
 Oset Željko 13, 47, 54, 105, 117, 145, 146
 Pajk Jožef 62
 Pašić Nikola 41, 97, 108, 113–114, 118, 127, 138, 144–145
 Paternoster Matevž 37
 Pavelić Ante 93
 Pehani Hubert 126
 Pemić Monika 54
 Perovšek Jure 12, 46, 55, 105
 Peruzzi Svitoslav 35–36

- Petar I, srbski in jugoslovanski kralj 101
 Pintar Ivan 56
 Pirjevec August 48, 122, 133, 135
 Pirnat Mohor 117
 Plečnik Jože 38, 91, 113
 Plesničar Pavle 127
 Podbevšek Anton 31
 Pogačnik Josip 58, 64, 71, 113, 121, 128, 135
 Pogačnik Lovro 58, 73–75, 121, 129–130, 141
 Pogorelc Ernst 16, 18
 Pohl, stotnik 59
 Pour Ludvik 53, 55, 71–72
 Predovich Walter 38, 49
 Prelovšek Matko 91
 Premrl Slavko 50, 122
 Premzl Primož 126
 Prešern France 28, 35, 45, 57–58
 Pribičević Milan 124–125, 136
 Pribičević Svetozar 93
 Prunk Janko 85
 Puhar Alenka 54, 133
 Pustoslemšek Rasto 110
 Radić Stjepan 97, 105, 107, 109
 Rahten Andrej 42, 63, 134
 Ratej Mateja 63
 Ravnihar Vladimir 62, 85, 118
 Regali Josip 34–35
 Regan Krešimir 71
 Remec Bogomil 31
 Ribnikar Adolf 8, 45, 84–86, 128, 140
 Ribnikar Peter 44, 47, 57, 62
 Rinaldini Theodoro 134
 Rivet Louis 137–138, 140
 Rivo Sebastian 55
 Rostohar Mihajlo 50, 53, 114
 Rovšek Davorin 27
 Rudolf Oton 33
 Rybář Miloš 103
 Sabina Karel 121
 Samec Stano 43
 Schönberger Ernst 63
 Schwarz Teodor 57
 Schwentner Lavoslav 131
 Senekovič Bogomil 131
 Simpson Wallis 143
 Skubl Michael 55–58, 62
 Slodnjak Anton 5, 12
 Smiljanić Krsto 126–127, 132, 137, 142
 Smrekar Hinko 31, 36–37
 Sovilj Milan 139
 Stanojević Stanoje 97, 112
 Steed Wickham Henry 144
 Stele France 38, 91
 Sternen Matej 33
 Steska Viktor 34
 Stritar Josip 49
 Sturm Heinrich 62
 Svetek Vladimir 31
 Šantl Avgusta 33
 Šantl Henrika 33
 Šapl(j)a Danilo 46, 50, 83
 Šimac Miha 13, 55
 Šlebinger Janko 51, 96
 Šterbenc Svetina Barbara 58
 Šuklje Fran 54, 63
 Šuman Josef (Jožef) 25
 Šušteršič Ivan 48, 101–102, 107, 122, 140, 142
 Švabić Stevan 83, 91, 94, 97

Tavčar Ante 67, 79
 Tavčar Franja 144–145
 Tavčar Ivan 7, 26, 29, 38, 45, 51,
 54, 78–79, 85, 99, 110, 124
 Tegetthoff Wilhelm 126
 Theiss Oskar 52–53, 55, 59, 61
 Tratnik Fran 31
 Triller Karel 54–55, 108
 Trinko Ivan 33
 Trnka Otokar 37
 Trstenjak Anton 50
 Turk Josip st. 81
 Ude Lojze st. 131
 Uhliř Hugo 53
 Urbas Sofija 19
 Valenčič Vlado 51, 58–59
 Valenta Marchturn Alfred 44
 Vavpotič Ivan 33, 36–38
 Verstovšek Karel 6, 128–129, 135
 Vesel Ferdo 33, 37
 Vesenjok Ivan 11, 109
 Vesnić Milenko Radomar 145
 Vidic Fran 29, 33, 35–36, 145
 Vidic Oskar 59
 Vidmar Vida 33
 Vilfan Josip 145
 Viljem I, nemški cesar 35
 Vogel Jakob 45
 Voglar Drago 132
 Vošnjak Josip 18
 Vrbnjak Viktor 123
 Vurnik Blaž 36
 Wagner Richard 45
 Wilson Woodrow 37–38, 48–49,
 90, 98, 132, 138, 146
 Wrede Mary 33
 Wurm Wenzel 25, 27–28, 77
 Zarnik Boris 16–21, 114, 126
 Zarnik Igor 17
 Zarnik Julija 20, 38–39
 Zarnik Matija 21
 Zarnik Miljutin
 Zarnik Valentin 17–18
 Zarnika (roj. Kos) Ana 17–21, 25,
 27–28, 38–39
 Zupanc Brane 113
 Zupanc Fran 47–48, 50, 74, 79,
 137
 Zupanc Viktor 119
 Zupančič Adrijan 111
 Zupanič Slavec Zvonka 58
 Žerjav Gregor 85, 110, 115, 128,
 132
 Žmitka Petra 33
 Žolger Ivan 103, 107, 115
 Župančič Oton 102, 132
 Županič Nikola 97

Recenziji

Recenzija monografije Porajanje Jugoslavije. Doživljaji Ljubljančana (Miljutina Zarnika) leta 1918.

V zadnjih tridesetih letih se je odprlo raziskovanje prevratnega obdobja, torej razpada Habsburške monarhije in iskanja rešitev za Slovencev po prvi svetovni vojni onkraj Sotle in Kolpe, torej prostora druge polovice monarhije. Uporabljeno je bilo raznovrstno arhivsko in časopisno gradivo, spomini slovenskih politikov in kulturnikov. Raziskovalci so na novo in bolje osvetlili obdobje Države Slovencev, Hrvatov in Srbov, ko je v Ljubljani delovala Narodna vlada Države SHS v Ljubljani, in tudi razprave o »združevanju« Države SHS s Kraljevino Srbijo. Poudarek je bil namenjenem velikim temam: politika, gospodarstvo, diplomacija in vojaštvo, manj pozornosti pa je bilo namenjeno raziskovanju dilem preživetja, torej vsakdanjosti. Z besedami danes še kako aktualnega avtorja, Frana Milčinskega, dobro, država je prenehala obstajati, ampak kdo bo nam (državnim uradnikom) izplačal plačo.

Spomini Miljutina Zarnika, umetnika in ravnatelja ljubljanskega magistrata, nam ponujajo vpogled v razmišljanja izobraženca, pravnikar po izobrazbi in umetnika po duši, v tem prelomnem obdobju. Njegovi spomini so preplet pogleda liberalno sučnega izobraženca na nastajanje nove države, mučnega rojevanja nove oblasti in poslavljanja odhajajočih starih avtoritet, in vsakodneвно prebijanje iz dneva v dan. Spomini omogočajo vpogled v njegovo dožemanje in občutenje Jugoslavije. V nekaj mesecih je Zarnikovo navdušenje nad Jugoslavijo skopnelo, obeti pa so postali črnogledi. Zdi se, da je Miljutin bolj zagledan v jugoslovansko idejo, kot željo po pripadanju velikemu narodu. Med vrsticami je napovedal neugoden razplet za Slovence v novi

državi, v kateri se stvari urejajo z (vojaško) močjo, ne pa z argumenti, zaradi česar naj bi trpela »smešna provinca«, ki ima »največ svoje kulture in popolno evropsko civilizacijo«.

Komentirana izdaja *Zarnikovih spominov* s spremno biografsko študijo ter raznovrstnim slikovnim gradivom je nesporno doprinos k slovenskem zgodovinopisju, zato podpiram izdajo te publikacije.

Nova Gorica, 28. marec 2019

prof. dr. Igor Grdina

Porajanje Jugoslavije. Doživljaji Ljubljčanana leta 1918
Željko Oset in Kristina Ferk
Založba Univerze v Novi Gorici, 2019

Recenzent:

dr. Gregor Jenuš

Ministrstvo za kulturo

Arhiv Republike Slovenije

znanstveni sodelavec, višji svetovalec

Sektor za varstvo arhivskega gradiva posebnih arhivov

Zvezdarska 1, SI – 1102 Ljubljana

@: gregor.jenus@gov.si

T: + 386 (0)41 369 784

Konec velike vojne leta 1918 je Slovencem po desetletjih prizadevanj in želja prinesel dolgo pričakovano in (za)željeno »lastno« državo, v kateri so morali in mogli prevzeti vajeti oblasti v svoje roke ter s svojimi dejanji (so)oblikovati prihodnost lastnega naroda. Razpad avstro-ogrske države je bil samo po sebi prelomen, združitev s Hrvati in Srbi, bratskima narodoma, v novo jugoslovansko državo pa polna negotovosti, strahov, sumničenj in končno tudi pričakovanj. V zadnjih letih se je, tudi zavoljo številnih (formalnih ali neformalnih) združenj za obeleževanje stotih obletnic velike vojne, o tem za Slovence prelomnem času pisalo veliko. Dogodke prelomne za slovensko zgodovino smo spoznavali skozi oči političnih protagonistov, »očetov naroda«, odkrivali zagate na političnem in diplomatskem parketu, in se posvečali »rojstvu« jugoslovanskega naroda. Vse to iz vidika politične zgodovine. Vendar! Obstaja tudi druga plat medalje; tista, ki je očem praviloma skrita in jo doživlja na videz majhen človek. Človek, ki je le opazovalec protagonistov. A to iz prvih vrst. Takšno zgodbo piše pričujoča monografija Željka Oseta in Kristine Ferk z naslovom *Porajanje Jugoslavije, Doživljaji Ljubljčanana leta 1918*. Monografija je kritična objava dnevnika Miljutina Zarnika, slovenskega pravnika, pisatelja, ilustratorja in kritika iz konca velike vojne. Riše nam zanimiv vpogled ravnatelja ljubljanskega magistrata na dogajanja v prelomnem letu 1918, na združevanje Jugoslovčanov in igro moči vesil.

171

V zadnjih desetletjih so biografske raziskave in kritične objave dnevniških zapisov doživle velik razcvet. S svojo zasnovano bralcem namreč dajejo neposreden vpogled v širok diapazon zgodovinskih dogodkov, trenutkov, ki jih je protagonist zgodbe, torej obravnavana zgodovinska osebnost, pomagal sooblikovati ali jih je opazoval iz prve vrste. Skozi oči pisca in njegovo življenjsko zgodbo spoznavamo značilnosti zgodovinskih obdobij iz najrazličnejših zornih kotov. V pričujoči monografiji je to pogled Miljutina Zarnika. Zarnik, ki se je rodil 1873 v Ljubljani, je v času svoje mladosti in odrasčanja doživljal obdobje, ki je bilo zaznamovano z nenehnimi boji med Slovenci in Nemci, ki so se na vse pretege trudili zatreti slovensko narodno prebujanje. Po naravi je bil Zarnik umetnik. Čeprav je promoviral iz prava, je njegova velika ljubezen bila v umetnosti, v pisani besedi. To se zrcali tudi v pričujočem dnevniku. Zarnik ujame vzdušje časa tik po prelomu s staro monarhijo. Prikaže nam občutenja, ko so slavnostne manifestacije, praznovanja ob doseženi »zmagi« nad habsburškim ječarjem potihnila, in je nastopila negotovost, kam bo krenil slovenski narod iz te točke. Opozori nas na neenotnost slovenske politike, na diametralno nasprotna videnja

protagonistov, ki so držali v rokah platno in škarje slovenske prihodnosti. Predvsem pa nam pokaže lastna občutenja, pričakovanja in negotovost. »Kaj bo še z nami?«

Pričujoča monografija *Porajanje Jugoslavije, Doživljaji Ljubljčanana leta 1918* izpod peresa Oseta in Ferkove predstavlja pomemben doprinos k razumevanju zgodovine vsakdana in političnega življenja s konca velike vojne. Postreže nam z razmišljanji Miljutina Zarnika na prelomne trenutke slovenske zgodovine. S tem dodatno pripomore k brisanju sivih lis v slovenskem zgodovinopisju. Hkrati pa kot biografska študija pripomore k odkrivanju o prezrtih slovenskih osebnostih h katerim Zarnika nedvomno lahko prištevamo.

Dr. Gregor Jenuš

V Ljubljani, 2. aprila 2019

